

РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.151 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» на підставі прилюдного захисту дисертації «Копінг як чинник суб'єктивного благополуччя шлюбних партнерів» 4 березня 2024 року.

Абрамюк Олена Олександрівна, 26.05.1983 року народження, громадянка України, освіта повна вища. У 2016 році закінчила Львівський національний університет імені Івана Франка, отримала другу вищу освіту за спеціальністю «Психологія», здобула ступінь спеціаліста та отримала професійну кваліфікацію «Психологія. Викладач». У вересні 2016 року поступила на навчання в аспірантуру кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка, форма навчання заочна, яку завершила у вересні 2020 року.

Працює асистентом кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка з вересня 2023 року.

Дисертацію виконано на кафедрі психології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Науковий керівник: **Дідковська Лариса Іванівна**, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Здобувачка має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Абрамюк О., Липецька А. Концептуальна структура феномену суб'єктивного благополуччя та особливості його вимірювання. *Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету*. 2018. Вип. 11. С. 10-17

DOI: https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi11.2

2. Абрамюк О.О. Роль проактивного копіngu шлюбних партнерів у структурі копіngu подружжя. *Теорія і практика сучасної психології: зб. наук. пр. Класичного приватного університету*. 2019. Вип.3. С. 5-11.

DOI: <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.3-1.1>

3. Abramiuk O. Empirical research into the coping of marriage partners with different levels of subjective well-being. *Науковий журнал з соціології та психології «Habitus»*. №14, 2020. С.92-100.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Островська Катерина Олексіївна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, без зауважень.

2. Католик Галина Вікторівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри практичної психології Інституту управління, психології та безпеки Львівського університету внутрішніх справ МОН України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У дисертаційному дослідженні трапляються стилістичні невідповідності та орфографічні помилки, а також на с.102 і с.216 пропущено посилання на використані джерела. В третьому розділі, п.3.4 зустрічаються таблиці, на які немає посилань (ст.201, 204, 205, 207, 216).

2. Вважається доречним зауважити, що в представленій науковій роботі використано деякі підходи радянських вчених. Так, суб'єктний підхід дістав теоретичне та методологічне обґрунтування і набув широкого запровадження у психологічній науці й практиці саме в психології радянських часів. Хоч існує думка, що наука не має національності й не обмежується державними кордонами, разом з тим вона повинна враховувати національні інтереси своєї держави та служити власному народові. Виправданою в даній ситуації видається позиція врахування поліфонії наукових думок, оскільки складно заперечити важливість суб'єктного підходу в цій роботі зокрема та загалом в психології. Більше того, за твердженням В. Татенка, «більші шанси на перемогу отримає та сторона, чиї показники за критерієм суб'єктності вищі». В цьому світлі рекомендовано надалі в наукових працях спрямовувати свою увагу на дослідження європейських та інших дослідників, що знаходяться сьогодні з нами у одному ціннісному вимірі.

3. Ніколаєв Леонід Олегович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Університету Григорія Сковороди в Переяславі Міністерства освіти і науки України, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. В емпіричній частині роботи акцентовано увагу на дослідженні спектру копіngu подружжя, при цьому, завдяки глибокому теоретичному аналізу, дисертанткою підсумовано, що на суб'єктивне благополуччя подружжя впливають і інші чинники. Така позиція авторки є зрозумілою в рамках дисертаційного дослідження, однак потребує подальшого розвитку в частині того, які інші чинники впливатимуть на суб'єктивне благополуччя подружжя та якою мірою. Такий вектор наукового пошуку дозволить комплексно та системно описати фактори благополуччя шлюбних партнерів в сім'ї.

2. Загалом, при усій ґрунтовності проведеної роботи та її логічному викладі, в дослідженні бракує висновків та рекомендацій для інших типів діад. Тому логічним є запитання наскільки отримані результати можуть бути екстрапольовані на інші типи близьких стосунків в парі, як от, традиційна подружня пара, цивільний шлюб, одностатева пара, зведені сім'ї, міжнаціональні/міжрасові пари, пари, що мешкають окремо тощо?

3. В роботі зроблено оглядовий аналіз існуючих науково-обґрунтованих психоедукаційних програм для покращення комунікації та взаємодії подружніх пар (Prevention and Relationship Enhancement Program (PREP); Compassionate and Accepting Relationships Through Empathy (CARE); Relationship Awareness (RA); Couples Coping Enhancement Training (CCET)). Разом з тим, найбільше уваги приділено розгляду однієї з них – Програма профілактики стресу та копіngu подружжя (CCET) за Г. Боденманном. Так, вважається доцільним детальніше обґрунтування чому саме ця програма була обрана, а також виникає логічне запитання в чому полягає її перспективність в українських реаліях? Влучно окреслено проблематику вдосконалення програм ветеранської політики щодо реадaptaції ветеранів, разом з тим робота була б довершеною при наявності конкретних науково-обґрунтованих рекомендацій до таких програм.

4. Волошок Олена В'ячеславівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Вбачається слушним зауважити, що потребують уточнення такі поняття, як «ефективність копінг-стратегій», «справедливий копінг», «успішна стрес-комунікація» та деякі інші. З метою усунення такої необхідності варто було б додати глосарій ключових термінів дисертації.

2. В роботі зроблені ґрунтовні, послідовні та змістовні висновки, разом з тим, доречним та логічним було б додати більше опису того які з гіпотез підтвердилися, а які були спростовані. В висновках зазначено, що результати емпіричного дослідження підтвердили основну гіпотезу дослідження про ефективність поєднання емоційно-орієнтованого та проблемно-орієнтованого копіngu шлюбних партнерів в сімейній системі, а також підсумовано, що емоційно-позитивна включеність шлюбних партнерів відображає специфічність копіngu в сім'ї як цілісній системі, що заснована на близьких емоційних стосунках, а також детально описано в чому така емоційна включеність проявляється. Разом з тим, робота виграла б від предметних підсумків по кожній з наведених гіпотез.

5. Кліманська Марина Борисівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. В основній гіпотезі дослідження оптимальне поєднання справедливого проблемно-орієнтованого та емоційно-орієнтованого копіngu подружжя припускається основним чинником суб'єктивного благополуччя шлюбних партнерів. Водночас, сам термін «справедливий» в роботі не визначений чітко і мало надається операціоналізації. Термін запозичений з теорії Г. Боденманна і за замовчуванням передбачає симетрію в подружньому стресоподоланні, збереженні балансу «брати-

давати». Очевидно, що збереження симетрії на певних етапах сімейного життя є неможливим, але це не виключає сприймання цієї асиметрії справедливою, не тільки нетривало (на що вказує дисертантка), але і протягом тривалого проміжку часу. Отож, поняття суб'єктивної справедливості в сімейних взаємовідносинах потребує свого розвитку.

2. Наступна рекомендація є логічним продовженням попередньої. В дослідженні взяли участь респонденти різного віку в дуже широкому діапазоні сімейного досвіду. Система сімейного копінгу суттєво відрізняється залежно від етапу, на якому перебуває сім'я, тож варто розкрити ці результати не лише на основі показника тривалості шлюбу (як це вже продемонстровано в роботі), але і на основі змістовних характеристик функціонування сім'ї (наприклад, наявності дітей, проживання з/без старших членів сім'ї тощо).

3. Дисертанткою проведена колосальна і надзвичайно ґрунтовна робота по адаптації Опитувальника діадного копінгу (DCI) Г. Боденманна. Презентуючи ці результати в дисертації згадується, що в процесі адаптації опитувальника в різних країнах підтверджувалась як чотирьохфакторна, так і п'ятифакторна його структура. Враховуючи багатфакторність опитувальника, відмінності в результатах, отриманих іншими дослідниками, а також сучасні загальні рекомендації до адаптації методик, логічним виглядало би проведення та опис спершу експлораторного факторного аналізу з подальшим підтвердженням за допомогою конфірмаційного аналізу результатів виокремлених факторів.

Загальна оцінка роботи і висновок.

Дисертація **Абрамюк Олени Олександрівни** на тему «**Копінг як чинник суб'єктивного благополуччя шлюбних партнерів**» є самостійною та ґрунтовною науковою працею, що виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності. Робота є першим науковим дослідженням в Україні, у якому комплексно описано копінг шлюбних партнерів та розв'язано наукове завдання теоретичного обґрунтування та емпіричного визначення місця та значення копінгу подружжя серед чинників суб'єктивного благополуччя шлюбних партнерів. Теоретично обґрунтовано та описано структуру копінгу шлюбних партнерів, емпірично встановлено вплив копінгу подружжя (як індивідуального, так і групового рівнів) на суб'єктивне благополуччя кожного з шлюбних партнерів. Визначено важливість оптимального поєднання проблемно-орієнтованого та емоційно-орієнтованого копінгу подружжя з метою збереження та/чи відновлення суб'єктивного благополуччя особистості в шлюбі, а також доведено, що успішна стрес-комунікація в парі є визначальним елементом активації ефективного копінгу подружжя. Здійснено повний переклад та адаптацію Опитувальника діадного копінгу (DCI) швейцарського автора Г. Боденманна, що дозволяє використовувати її в діагностичних та корекційних цілях в психологічній та психотерапевтичній практиці, а також в подальших наукових дослідженнях копінгу діади. Окрім цього, в роботі сформульовано ґрунтовні

висновки та рекомендації для фахівців ПЗПСП, що працюють з сім'ями, з метою вдосконалення системи організації збереження та відновлення сім'ї після стресоподії.

Дисертаційна робота **Абрамюк Олени Олександрівни** на тему «**Копінг як чинник суб'єктивного благополуччя шлюбних партнерів**» за змістом, рівнем наукової новизни, практичним значенням та характером висновків відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» та сучасним вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій», а також затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (із змінами) «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка – **Абрамюк Олена Олександрівна** – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.151 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Абрамюк Олені Олександрівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Голова
спеціалізованої
вченої ради
ДФ 35.051.151

проф. Катерина ОСТРОВСЬКА

